

Uniwersytet Nowych Technologii

Ogólnoukraińska Organizacja Młodzieżowa
„Związek Młodzieży Uzdolnionej”

III MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
«OSOBOWOŚĆ, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

УДК 1: 32: 33: 930
ББК 87: 66: 65: 63
О - 75

Рецененти:

Денис Сварценко,
д.філос.н., доц. (професор Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова, Київ)

Jarosław Kit,
PhD (analityk zespołu analiz Fundacji «Amicus Europae», Warszawa)

Друкується за рішенням Вченої ради
Університету новітніх технологій
(Протокол №2/11 від 17.02.2016)

Редакційна група: С. Терещицький, Ю. Будник, В. Герасимович, О. Позній.

О – 75 *Особистість, суспільство, політика:* Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. /
За ред. С.Терещицького, Ю. Будник, В.Герасимовича, О.Познія. – Ч.1. – Люблін:
WSEI, 2016. – 136 с.

ISBN 978-83-933083-6-3

У збірнику подані матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, політика», яка відбулась 15-16 лютого 2016 року. На міждисциплінарній конференції були обговорені актуальні проблеми педагогічних, філософських, історичних, політичних і економічних наук.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів і студентів.

ISBN 978-83-933083-6-3

УДК 1: 32: 33: 930
ББК 87: 66: 65: 63

© Астеря матеріала, 2016
© Вища школа економіки та інновацій в Любліні, 2016
© ВМГО «Союз обдарованої молоді», 2016
© Університет новітніх технологій, 2016

ЗМІСТ

Сесія «Педагогічні науки»

Антонян-Шевчук Белла	«ВЕДЕННЯ ВИПАДКУ» ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ	6
Долінська Олеся	ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІ	7
Долінський Євген	МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНИХ ПРОДУКТИ GOOGLE У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	9
Скитменкова Ольга	ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬОГО РЕСУРСУ COURSERA ЯК МЕТОДУ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ	12
Іванчук Ігор	ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПОГЛЯДІВ КОНСТЯНТИНА ДМИТРОВИЧА УШИНСЬКОГО	16
Карпенко Анастасія	GOOGLE APPS: МОБІЛЬНІСТЬ, ГНУЧКІСТЬ, ТА ДОСТУПНІСТЬ В ОРГАНІЗАЦІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ	18
Останіна Ніна	ФОРМУВАННЯ У СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ НА БАЗІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	20
Сабат Наталія	ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	22
Сас Наталія	НЕОБХІДНІСТЬ ПІДГОТОВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ	24
Тур Оксана	КОМУНІКАТИВНА ОСВІТА НА УКРАЇНІ У ІХ – ХVІІІ СТОЛІТТЯХ	29
Ушневич Соломія	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ СИМБІОЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ МИРОСЛАВА СТЕЛЬМАХОВИЧА Й ВАСИЛЯ СУХОМЛІНСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ «ЧИТАНКИ»)	31
Федоренко Світлана	РОЛЬОВА ГРА «РЕАКЦІЯ НА МИНУЛЕ» У ВИЩІЙ ШКОЛІ США	34
Федорович Анна	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СІМ'Ї	36

Access mode : http://www.ehea.info/Uploads/Documents/050218_QF_EHEA.pdf.

20. The European Qualifications Framework for lifelong learning – [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.breyer-publico.eu.pdf>.

Тип О.М.

документ кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

КОМУНІКАТИВНА ОСВІТА НА УКРАЇНІ У ІХ – ХVІІІ СТОЛІТТЯХ

Анотація. Подано висвітлення поняття «комунікативна компетентність», розглянуто шляхи її формування у період від часів Київської Русі до ХVІІІ століття. Увагу звернено на діяльність Іларіона, Володимира Мономаха, Мелетія Смотрицького, Феофана Прокоповича, Григорія Сковороди.

Ключові слова: комунікативна компетентність, спілкування, риторика, міжособистісна комунікація, діалог.

Сучасне постіндустріальне суспільство наразі все чіткіше усвідомлює необхідність у новому поколінні висококваліфікованих спеціалістів, здатних активно брати участь у соціокультурній діяльності, самостійно і відповідально ухвалювати рішення, готових творчо підходити до вирішення нестандартних задач, які висуває новочасна дійсність. Одним з важливих умов конкурентоздатності на ринку праці майбутнього спеціаліста є високий рівень сформованості його комунікативної компетентності – здатності особистості застосовувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з людьми, навички роботи у групі, вміння володіти різними соціальними роллями.

В Україні завжди приділяли велику увагу формуванню вмінь молоді спілкуватися. Підтвердження цього знаходимо в працях видатного науковця, талановитого професора-педагога, видатного історика і політичного діяча М. Грушевського. Дослідивши проблеми організації освіти в Київській Русі, дослідник зазначав, що в тогочасних школах навчали читати, писати і рахувати, «...дальшим ступенем було учіння чужих мов... На першій місці, очевидно, стояло знання мови грецької... Кафедральні школи... своїм спеціальним завданням і често вважали можливо глибшу і ґрунтовнішу науку грецької мови – і сю мету справді осягали... було багато людей, які знали і розуміли грецьку мову дуже солідно. На другій місці, особливо для перших скіпів Х–ХІ... учіння мови перської і поруч неї латинської. Вінцем освіти й обґрунтування було присвоєння й опанування правни риторичного... стилю» [3, с. 31].

З-поміж риторів Київської доби найбільш відомий митрополит Іларіон, творець «Слова про закон і благодать», яке було проголошене перед представниками найвищої київської знаті на чолі з Ярославом Мудрим у 1051 р. у Святицькому соборі. Іларіон у своїй промові виявив широку ерудицію, вміння користуватися стилістичними формами, блискучими порівняннями й антитезою. Автор «блещущої александрийської промови», – пише М. Грушевський, – могутньо злітає над перекірним риторизмом як індивідуальним своїм талантом, безпосередністю почуття, так і опануванням риторичних засобів – опануванням, а не підпорядкуванням себе їм» [3, с. 62–63]. Разом із такими важливими питаннями як рівноправність народів у духовному житті, розповсюдження християнства, прийняття християнства на Русі, любов до Батьківщини – Іларіон розглядає питання мови як засобу об'єднання народу у самостійну спільноту, наголошує на значенні «слова», закликає до єдності слова і справи. М. Грушевський переконаний, що Іларіона та інших «... незлічених анонімів ХІІ – ХІІІ в., які виявляють у своїх творах вгасмічення в секреті "риторських шпестей"... не можемо вважати виїмами чи геніальними самородками» [3, с. 27], навпаки,

они є типовими представниками тогочасної риторичної школи, «котрі з більшим або меншим талантом переносили на культуру українського слова «граматичні» методи й «украшення словесні», дані візантійськими ієрархами і учителями» [3, с. 27].

Важливою педагогічною пам'яткою XII ст. є «Повчання Володимира Мономаха дітям». Ротумний державний діяч Володимир Мономах, звертаючись до своїх дітей, висловлює їх бути працелюбними, добрими, розсудливими, радий вчилися, посилаючись на свого батька, котрий знав багато іноземних мов і міг спілкуватися з представниками різних культур.

Манера спілкування тогочасних людей, пише А. Генсьорський, була неоднаковою і залежала від соціального статусу. Дослідивши прайомні індивідуальної мови у Галицько-Волинському літописі, автор вказує: «Відтінок фамільярності в розмовній мові вищих класів виключено, наприклад, у словах князя Мстислава, коли він звертається до рівного собі князя Данила... звернення вищого за становищем або силою до нижчого набігає... відтінок безцеремовності, трубоватості жеселості і тонкого, прихованого глуму. Так промовляють члени до князя Ізяслава, який просив у них допомоги, щоб захопити Галич. Добір слів і зміст вислову нагадує напучення старшої людини перозумній дитині... Дещо інші «стилістичні прайомні застосовує літописець, коли описує звернення нижчого за становищем до вищого. Повага до високого становища співбесідника ставить перешкоди вільно «орудувати» словами і зворотами, викликовими мови середовища, з якого походить промовець» [2, с. 3]. І сьогодні соціальний статус та майнова нерівність можуть бути бар'єрами в комунікації, тому важливим у процесі формування комунікативної компетентності молоді є глибоке усвідомлення того, що найвищою цінністю є людина, і повага до неї повинна стати основою спілкування.

Розвиткові ефективної комунікації сприяла велика кількість полемічних писань, де за допомогою мовної дії застосовано різноманітні способи переконання аудиторії. З метою унормування мови, підпорядкування її певним законам, які б сприяли адекватній комунікації (як усній, так і письмовій), було видано дві граматики Лаврентія Зизанія (1596 р.) та Мелетія Смотрицького (1619 р.). Зокрема сам Мелетій Смотрицький у 1621 р. писав, що православні роблять усе можливе для розвитку освіти, для навчання дітей грецької, слов'янської, руської та польської мов [1, с. 115]. Граматика М. Смотрицького до початку XIX ст. була останнім підручником церковнослов'янської мови, а встановлені в ній правила орфографії та пунктуації зберігають чинність у сучасній українській літературній мові [1, с. 117].

Важливою справою для нормалізації лексичного складу мови як важливого засобу спілкування було укладання словників: «Лексик» невідомого автора (50-ті роки XVI ст.), «Лексик» Лаврентія Зизанія (1596 р.), «Лексикон словено-латинський» Євфимія Славинського та Арсенія Корсенького-Савицького (XVII ст.), «Лексикон» Памфила Беренца (1627 р.).

Важливою подією для України стало створення у 1632 році Києво-Могилянського колегіуму, де з-поміж інших дисциплін студент вивчали риторіку. У класі риторики навчували мистецтво красномовства, складання промов, застосовали прайомні написання наклепів і судових листів. Схочі мали право слухати лекції з церковного красномовства. На уроках риторики вправлялися у проголошенні різноманітних промов. Цивільний час риторіку вивчали за рукописними підручниками. Кожен професор мав свій окремий курс лекцій і вимагав користуватися «його книгою». У середині XVII ст. з'явився перший надрукований підручник із риторики Іоаннісія Галатюцького «Наука, или Способ словеснаго казанія» [1, с. 122].

Для формування комунікативної компетентності молоді багато було зроблено видатним ученим, письменником-полемістом, філософом і державним діячем Феофаном

Прокіловичем. Він учив, що означає говорити ясно, як під час спілкування у співарсмовника збуджувати різні види почуттів (любоби, тивоги, пації, вичиности, радості, ревноців, обуриени, смутку, слівчуття, нїки, розмачу, нездролїї, сорому тощо) і як їх стримувани чи зводити нанївещь, давав загальні вказівки як треба говорити і яким має бути положення тіла під час розмови, а також як можна усунути види голосу, жестикулїції та ін.

Видатний український письменник і філософ XVIII ст., гуманїст, талановитий педагог і народний просвітитель Григорій Сковорода у своїх творих, багато з яких написані у формі діалогу (наприклад, «Розмова про премудрість», «Діалог, або розмова про давній світ», «Розмова п'яти подорожніх про істинно щастя у житті», «Байки харківські» та ін.), піднімає проблеми гармонійності людина, необхідності співпїзнання, дружби, любові, духовності, освіти та ін. Свого найкращого учня Михайла Ковалівського мандрівний філософ закликає самотужки вичити грецьку мову і радить як це краще робити: «Знаходи годину і подеши потроху, але обов'язково і саме подеши, підкрий в душу, як у шпунок, слово або вислів... Чим повільніше будеш вичити, тим шкудиторішше навчання. Повільна постійність нагромаджує: кінцїсть більшу від студівань» [4, с. 223]. Сковорода радить як краще обирати собі друзів для спілкування: «Прохаси дати тобі поради... про те, з якими друзями підтримувати тобі зв'язок? З хорошими – відповідаю я коротко. А з хороших лише з тими, до кого в тїпнївках серця ти по натурі схильний... Слід відтримувати зв'язок з тими, які кращі, ніж інші, які звичайно вважаються просто добрими. Обирати слід шварих, постійних і простих. Про швару думу кажуть, що вона не задрїсна, не злобна, не підла. Прості – не дурні, але відкриті, не брехливі, не обтудні...» [4, с. 251–252]. Спілкуванню Г.Сковорода надавав великого значення – говорив це сенсом свого життя, девідить п'ять останніх років якого провів як мандрівний народний просвітитель, обїйшов майже всю Лївобережну Україну, розмовив з людьми про сенс життя, про добро і зло, давав поради, читав і обговорював із ними свої твори.

Отже, формування комунїкаційної компетентності особистості завжди було прїоритетним завданням освіти в Україні. Велике значення мають знання мов як засобу досягнення соціальної інтегредії у системі суспільних відносин, а також введення до програм освіти заходів виччення курсу риторики як мистецтва володіння живим словом з метою бажаного впливу на аудиторію. Розвитукові ефективної комунїкації (як усній, так і письменній) стрїсно укладання граматик та словників, а також: велика кількість полемїчних писань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемова Л.В. Історія педагогїки України: Підручник / Л.В. Артемова – К.: Лїбїл, 2006. – 424 с.
2. Генсьорський А.І. Галицько-Волинський діалог (лексичні, фразеологічні та стилістичні особливості) / А.І. Генсьорський – К., 1951. – С.225–234.
3. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т. 9 кн. Т. 2 / М. Грушевський [упоряд. В. В. Яремко]. – К.: Лїбїл, 1993. – 264 с.
4. Сковорода Г. Повне зібрання творів у двох томах. Том 2. / за редак. В. І. Шеварук. – К., 1973. – С. 223–260.

Ушвєвч С.Р.

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
 імені Василя Стефаника»*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ СИМБІОЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ МИРОСЛАВА СТЕЛЬМАХОВИЧА Й ВАСИЛЯ СУХОМУЛІНСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ «ЧИГАНКИ»)

Анотація. У статті розглянуто систему релїгїозного виховання прикарпатського педагога-новатора Мирослава Стельмаховича на матеріалі художніх творів Василя

Сухомлинського, що викладається у навчальних класах. Проаналізовано педагогічні умови ефективного використання системи родинного виховання на уроках літературного читання у молодшій школі.

Ключові слова: родина, національне виховання, громадянство-патріотизм, дитина.

Мирослав Гнатович Стельмахович – представник класичної педагогічної школи, його гуманістична теорія виховання залишається актуальною і є для нас провідною теоретико-методологічною основою формування ціннісних орієнтирів. Мирославу Гнатовичу Стельмаховичу належить визначна роль у глибинному дослідженні української етнопедагогіки та традиційного родинного виховання. Вчений, починаючи з 1988 року, виключено рух за відродження й розвиток автентичної української педагогіки й націоналізму на засадах національної педагогічної культури рідного народу, започатковано вивчення українського народознавства в школі. Відомий педагог Прикарпаття вважав, що батьківщина починається із сім'ї, що найважливіші риси і якості громадянина-патріота вироблюються у сімейному вихованні, що діти – продовження не тільки нашого роду, а й нашого соціального ладу, наших завдань і благородних намірів. І від того, які духовні цінності візьме від нас молодь, залежатиме майбутнє нашого народу і суспільства.

Насиль Сухомлинський розробляв півняння теорії і методики виховання у шкільному навчальній та родинній, всебічного розвитку особистості учнів, педагогічної майстерності. Особливу увагу приділяв патріотичному вихованню дітей і молоді, проблемам розумового, морального, естетичного та трудового виховання школярів. Книга В.О.Сухомлинського «Серце віддаю дітям» (1969 р.) удостоєна Державної премії УРСР 1974 р.

Розвиваючи ідеї А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та інших Мирослав Стельмахович збагатив українську педагогіку новими формами високодейних ритуалів і традицій, показав чудові зразки й способи організації естетичного і патріотичного виховання учнів. Знаний педагог пропонує таку тезу: «Українська родина – перша школа національної любові до України й українства». Прикарпатський науковець Мирослав Гнатович стверджував, що залучення дітей до світу художньої літератури починається ще з раннього віку у сім'ї. «У практиці розумового виховання дітей багато вагає використання фольклору – це потішки, песенки, примовки, каламбури, загадки, перекази легенди, приказання, думи, байки, коломийки, частівки, прислів'я, приказки, сміховинки» [3, с. 198]. Відтак, у початковій школі продовжується знайомство з різними жанрами дитячої літератури, які мають необмежені можливості у формуванні моральних цінностей підліткового покоління. Через зображення героїв яскраво постає ідеал українського виховання: здорова, гуманна, культурна, щаслива людина, вільна, оригінальна та самостійна особистість.

Науковець-гуманіст Мирослав Стельмахович обстоював думку про ефективне вивчення українознавства в системі родинного виховання, з урахуванням етнопедагогічних принципів і умов. Відповідно до першої педагогічної умови Мирослава Стельмаховича, учні повинні отримувати «відомості про доблесть рідної української мови, важливий родовід, особливості флори і фауни» [4, с. 343]. У творі Василя Сухомлинського «Я хочу сказати своє слово» учитель ставить перед дітьми завдання – поспостерігати за небом і дізнатися для його опису в рідній мові красиві й точні слова. Незвичайні порівняльні звороти мови побачити в оповіданні «Сьома дочка».

Письменник-педагог використовує домінуючий для Мирослава Стельмаховича принцип – любові до рідної мови, заставляючи школярів вчитуватись, вслухатись в українське слово. Важливим для родинного виховання є «неухильне дотримання в жодні миттєві і морально-етичних засад традиційної української родини з її споконвічною